

Borgin verður hart rakt

Borgin á Sandi er ímillum minstu flakavirkini í Føroyum. Sambært uppritnum um fiskivinnuna fær hon bert 3,11% av ráfiskinum, sum verður avreiddur í Føroyum. Borgin hevði eitt hampiliga gott ár í 1989 og fekk tá ialt 3.500 tons av rávøru til framleiðsluna. Vit spurdu Eyðun Olsen, stjóra á Borgini, um hann var nøgdur við prosentpartin, ásettur er í uppritinum.

Velst um samlaðu nøgdina

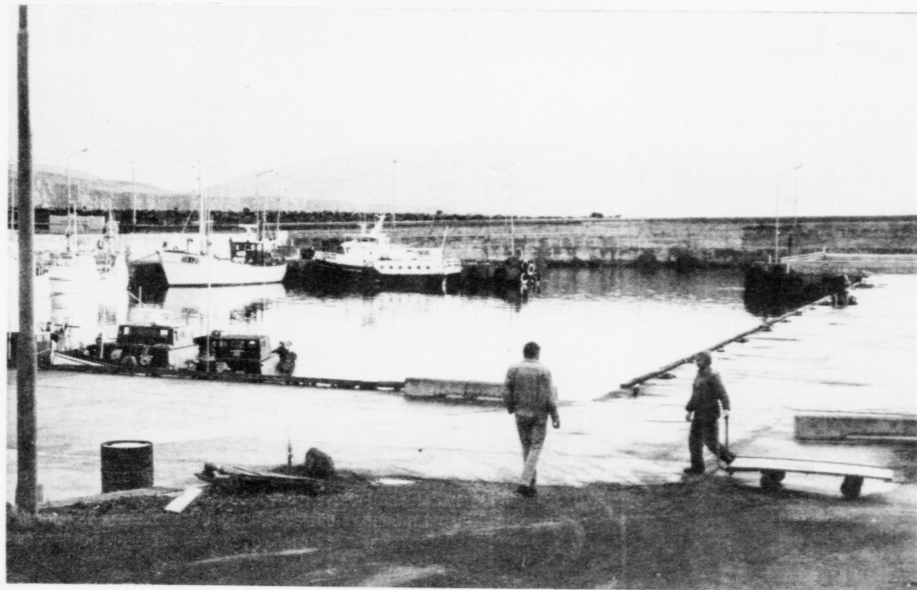
„Tað velst sjálvandi um, av hvussu stórar nøgd parturin er. Tað hava vit ikki fingið at vita enn. Er hann av 100.000 tonsnum ella minni, so stendur heilt illa til hjá okkum. 3.000 tons eru alt ov lítið. Vit mugu tá fortjena so nógv pr. kilo, at tað letur seg næstan ikki gera. Hvat hendir, fáa vit bert hesa nøgd, er ringt at meta um. Eg kann kortini siga, at í mun til so nógv onnur flakavirki er stóða ikki serliga ring hjá okkum. Seinasta ár fingi vit 3.500 tons og vit kunnu klára

okkum við tí nøgd, hóast tað hevði ikki verið nakað problem fyri okkum at taka uppmóti 5.000 tons um árið, treytað av fiskasløgum. Vit hava mannskap til tað, og er nógvur saltfiskur, kunnu vit koyra nógv ígjøgnum við teimum tveimum kapasitetum, vit hava.“

Uppboðssølan trupul at fáast við

Eyðun Olsen var sera ivingarsamur mótvegis uppbóðssølu.

„Tað verður ógvuliga torført hjá okkum at fáast við hana. Verður hon í Klaksvík, sum sagt verður til uppritinum frá landsstýrinum, liggja vit geografiskt illa fyri. Vit mugu hava ein mann afturat bara fyri at fáast við uppbóðssølu. Tað verður eisini trupult at fáa nakað burtúr, tí fiskurin, vit móguliga kunnu keypa á uppbóðssølu, fer ikki at skapa nógv virði. Tað verður bjóðað upp í topp, soleiðis at talan kann ongantíð verða um ta stóru fortjenastuna.“

Bonus-skipanin kann virka

Eyðun var positivari mótvegis bonus-skipanini, sum landsstýrið ætlar at seta í verk:

„Í sambandi við bonusin mugu vit leggja okkum

eftir at gera produkt, sum vit fáa stig fyri, og tað eru vit í roynd og veru longu byrjaðir við. Eg haldi, at bonus-skipanin kann virka væl og fáa virkini til at gera dýrari vøru. Tað verður sjálvsagt nógv

betri uppá lands-basis og tað kann eisini fáa Fiskasølu til at gera meira við sølu. Samanumtikið kann eg siga, at hóast vit ikki eru positivt innstillaðir mótvegis rávørubýtinum, so nýðist man at

spyrja um alternativ. Vit mugu heilt einfalt læra okkum at liva við hesum.“
etj.

prosentpartinum og tey kunnu byta um fiskasløg sínámillum.

Landsstýrið umsitur skipanina og ásetir eina vegleiðandi nøgd í tons-um, sum hvørt virki kann taka imóti hvørt fjórðingsár.

Landsstýrinum verður heimilað at leggja eitt virki stilt í eina tíð, sum keypir ein stórri prosentpart, enn tí er tillutað. Heldur virkið fram at keypa ov nógvan fisk, verður málið sent lögreglini.

Við ársbyrjan verður gjørt upp, hvussu virkini hava hildið sína kvotu. Hevur eitt virki keypt ov nógvan fisk, skal landsstýrið krevja vinningin av hesi framleiðslu frá tí og lata landskassanum hann til minstløn og annan stuðul til fiskivinnuna. Ein minni nøgd kann javnast út árið eftir.

Uppboðssøla

Landsstýrið fer at leggja uppskot fyri tingið um eina uppbóðssølu. Í fyrsta umfari verður bert henda uppbóðssølan, men arbeitt verður við at fáa eina uppbóðssølu via telefon eisini. Innihaldið í lógini verður hetta:

— Uppboðssølan byrjar í august 1990.

— Øll fiskasløg kunnu

seljast á uppbóði.

— Frá august 1990 verða 150 tons av bytisfiski seld um vikuna í 40 vikur. Harafturat kunnu øll fiskasløg, sum ikki eru í bytinum millum fiskavirkini, seljast á uppbóði.

— Fiskur, keyptur á uppbóðssølu, verður ikki roknaður upp í ráfiskabýtið.

— Øll fiskifør og virki kunnu selja á uppbóði. Eisini útlendsk fiskifør kunnu selja á uppbóðssølu, treytað av at tey annars hava neyðug loyvi.

— Í 1990 verður uppbóðssølan í Klaksvík. Ein meiriluti í samgonguni ger av, hvar uppbóðssøla skal vera eftir 1990.

— Ein og hvør skal hava møguleika at bjóða á uppbóðssølu. Keyparar skulu frammanundan veita bankatrygd fyri keypinum.

— Landsstýrið skal seta uppbóðssølu á gongd, skipa fyri uppbóðum og útvega holi.

— Ein fastur uppbóðsseljari verður settur.

— Flutningsskudningur verður latin til flutning av fiski frá uppbóðnum til virki. Studningurin verður lagaður soleiðis, at øll virki verða javnsett.

— Fiskaseljari hevur ábyrgdina av fiski, sum onki boð er uppá.

Keyv av fiski til virkingar

Í uppritinum verður sagt, at møguliga kann frystur fiskur keypast aðrastaðni, t.d. frá Kanada, Alaska, Íslandi ella Grønlandi.

Fyri at fáa royndir í gongd, fer landsstýrið at leggja uppskot fyri tingið um — í eina tíð — at veita studning til keyptan fisk. Upphæddin verður 1 kr. kg. fyri innvigaða vekt av frystum fiski til virkingar.

Frystur fiskur, sum virki keypa uttaneftr, verður ikki roknaður upp í ráfiskabýtið.

Prisstudningur

Ætlanin er her eftir at gera greiðan skilnað millum tann pris, sum fæst á marknaðinum fyri fiskin, og tann studning, sum verður latin úr landskassanum. Studningsskipanin skal gerast einfaldari.

Landsstýrið fer at leggja fleiri lógaruppskot fyri tingið um hetta, sum kunnu virka, tá verandi priskeið er úti 30. juni 1990. Uppskotini verða:

— Lóg um, at landsstýrið og lógtingsins fiskivinnunevnd áseta priskeið um 1. april og 1. oktober. Meiriluti

kravt bæði í landsstýrinum og fiskivinnunevndini hvør sær. Priskeið

verður ymist fyri ymist fiskasløg og verður býtt eftir sáttmálanum millum skip og manning. Í fyrstu syftu verður harumframt latin manningar- ella rakstrarstudningur fyri ikki at broyta núverandi samlaðu studningsupphædd, fyrr enn sáttmálskeiðini eru úti, og fiskimenn og reiðarar í samráðingum kunnu broyta býtið.

— Lógir um minstalon, dagsstudning og minstaförvinnin.

— Ein prisásetingarnevnd ásetir ein minsta-pris fyri fisk, avreiddur í Føroyum. Minsta-prisin skal skiljast soleiðis, at tað er ikki loyvt at keypa fisk, ætlaður til mannaføði, fyri minni enn henda pris. Tað er sjálvandi loyvt at keypa fisk fyri meira enn minsta-prisin, og ætlanin er, at bert tann vánaligasti fiskurin verður keyptur fyri henda pris, meðan fiskur, sum er góð vøra og framúr góð vøra, eigur at verða keyptur fyri hægri pris alt eftir, hvussu stórt virði vøran hevur, sum fæst burtur úr fiskinum.

— Í prisásetingarnevndini sita 2 umboð fyri fiskaseljarar og 2 umboð fyri seljarar. Tey velja ein uppmann. Fæst ikki meiriluti fyri einum uppmanni, til-

nevnir sorinskrivarin ein uppmann.

— Lógirnar um Ráfiskagrúnn og Studningsnevnd verða settar úr gildi.

Bonusskipan fyri flakavirki

við tí endamáli at fáa fiskin virkaðan til best møguligan pris, arbeidsfolki, virkjun, fiskiførur og samfelagnum sum heild til gagns, er ætlanin at gera eina bonusskipan fyri góðskaðar vøru. Við hægri prisi og bonus skal meira góðskaðar vøra geva virkinum stórri skiftisavlop og ávirka avreiðingarpriðin uppættir.

Stuðulin til fiskivinnuna verður sostatt býttur sundur í tveir partar: ein fyri at fáa fiskin veiddan, og ein annan fyri at fáa fiskin virkaðan til ávisar údráttir.

Tann fyrri studningurin kann latast sum kilostudningur fyri veiddan fisk. Torførari er at áseta studning til virkini fyri ávisar údráttir.

Skal trygd fáast fyri, at fiskurin ikki bert verður vendur á gólvinum og síðani seldur óviðgjørður, ber ikki til at hava bonus beinleiðis á ráfiskinum, men fiskurin má helst vera komin til eitt ávist viðgerðarstig.

Verður fiskurin skorin

til flak, kundi t.d. úrtøku-prosentid verið avgerandi fyri, hvussu stórt bonusið skal vera. Tey ymisku fiskasløginu hava eitt úrtøkuprosent, sum ikki er lika stórt fyri tey ymisku fiskasløginu, og tað er heldur ikki javnt yvir alt árið, tí fastleikin og fitin eru ikki eins altíð.

Tað verður heldur ikki lætt at fylgja við á teimum ymisku virkjunum, um nú úrtøkan er skrásett rætt. Tí ber helst ikki til at lata úrtøkuna stýra bonusinum. Men til tess at forða fyri, at fiskur fer ótilvirkaður av virkinum við studningi, ber til at lata studning fyri tann fisk, sum verður skorin til flak. Tá kundi bonusið verið pr. kg. flak.

Tað kundi verið roynt at havt bonusið sum ein prosentpart av virðisøkingini, men hetta er torførari at skráseta. Eisini er torført at rokna út, hvat tað gevur, áðrenn ein bonus-skipan yvirhøvur er roynd. Tá ein skipan er roynd í eina tíð, er iva-leyst lættari at broyta til eina aðra, sum virkar betur.

Ætlanin er tí at áseta eitt bonus pr. kg. flak fyri tað, sum verður skorið, og onnur bonus pr. kg. lidna vøru fyri tað, sum fer í detailpakking.